

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN ETMENLERİN İNCELENMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİ

Türkan SARIKAYA *

Leyla KHORSHID **

Öz

Kendine uygun meslekte olan bireyler toplumda işlerini isteyerek yapar, mesleğinde ilerler, mutlu ve verimli olarak yaşamlarını sürdürürler. Bu tanımlayıcı çalışma üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Ege Üniversitesine yeni kayıt yaptıran ve rastgele tabakalama örnekleme tekniği ile seçilen 1000 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ki-kare testi kullanılmıştır. Öğrencilerin %41.6'sının meslekle ilgili olumlu görüşleri nedeniyle, %34.4'ü çeşitli nedenlerle çaresizlik yaşadığı ve açıkta kalmamak için, %39.6'sı meslekle ilgili avantajları olduğunu düşündüğü için, %33.5'i ise başkalarının önerileri ile bu mesleği seçtiği bulunmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için okuduğu bölümü seçmişlerdir. Aldığı puanın, puan türünün, tercih sırasının, anne eğitim düzeyinin ve mesleğinin, öğrencilerin meslek seçimini etkilediği bulunmuştur. Umutsuzluk ve başkalarının önerileriyle mesleğini seçme oranının, mesleğini en son sıralarda tercih edip kazanan öğrencilerde, diğerlerine oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Geliri giderinde yüksek olan öğrencilerde fen bilimleri bölümünü seçme oranı daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Meslek seçimi, meslek, gençlik, üniversite öğrencisi.

Abstract

The people, whose profession is suitable for them to work in their job willingly, have a career in it carry on their life as happy and abundant. This study was carried out to investigate factors that affect profession choice of university students. The study sample was chosen randomly and consists of 1000 student enrolling the Ege University. A questionnaire form was used in collecting the data. Data were analyzed by using Chi-square test. It was found that 41.6% of students choose their profession because of positive opinions related to the profession, 34.4% of them choose because of hopelessness, 39.6% of them choose believing that they had some advantages related to the profession, 33.5% of them choose because of others' suggestions related to the profession. The majority of students choose their profession because of their positive opinions about the profession. It was found that their point/score, preferring range, their mothers' education and profession affected their choice about the profession. It was found that the rate of choosing the profession because of feeling hopelessness and choosing profession because of others' suggestions were higher in students who gain the last rows preference than others. The rate of choosing the branch of natural science was found to be higher in students whose income is higher than outcome.

Keywords: Profession choice, profession, young, university students.

Yazışma adresleri: * Yüksek Hemşire, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu.

** Doç. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Bornova/İzmir, leyla.khorshid@ege.edu.tr

Gençlik çağı hayatın en önemli ve en kritik dönemlerinden birisidir. Genç insan çocukluktan kurtulmanın ve yetişkinliğin sorumluluğunu almaya başlamanın tedirginliğini yaşar (Erdoğan, 1992; Karaca, 2005). Genç bu dönemde yetişkin rolünü benimseyerek seçim yapar ve sorumluluk yüklenmeye başlar. Bu seçim doğrultusunda beklenti ve isteklerini gerçekleştireceği ve geçimini sağlayacağı ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek seçer (Altun, 2000). Bu dönemin son 3-5 yılında sıkça zihinleri meşgul eden konu, hayatını hangi mesleğin sahibi olarak geçireceğidir (www.vitrindekikitaplar, 2005). İnsan hayatının en önemli dönüm noktalarından birisi olan meslek seçimi insan yaşam biçiminin de seçilmesi demektir (Altun, 2000; www.geocities .com 2006; www.mbadanişmanlık.com, 2006; Yanikkerem ve ark. 2004) .

Meslek, bireylerin hayatını kazanmak için yaptığı kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi, becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir (Yanikkerem ve ark. 2004). Meslek kişinin kimliğinin en önemli kaynağı olup, onun etraftan saygı görmesine, başkaları ile ilişki kurmasına, toplumda bir yer edinmesine ve işe yaradığı duygusunu yaşamasına olanak veren bir etkinlik alanıdır (Kuzgun 2000). Meslek seçimi, bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birini ayırması ve buna girmesi için çaba göstermesidir, bir insan mesleği seçmekle yaşam tarzı konusunda da seçim yapmış olur. Çünkü meslek kimlerle etkileşimde bulunacağımızı, ne giyip ne giymeyeceğimizi, evliliğimizi ve bunun gibi birçok şeyimizi etkileyecektir (www.geocities.com, 2006).

Meslek seçimi, bireyin yaşamında çok önemli bir olaydır. Meslek seçerken bir birey, kendine belli bir çalışma, belli bir yaşam biçimini seçmiş olur. Seçtiği bu yolda da başarısıyla kendini kanıtlamaya çalışır. Birey; yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda meslek olarak seçtiği alanda başarılı, verimli ve mutlu olur. Özelliklerini göz önünde tutmadan rastgele seçim yaptığında başarısız, verimsiz ve mutsuz olur. Bu nedenle birey, meslek seçerken kendi özellikleri ile seçeceği mesleğin nitelikleri arasında uygunluk olmasına dikkat etmelidir (Yanikkerem ve ark., 2004). Meslek sadece para kazanma aracı değildir. Meslek, her şeyden önce yetenekleri kullanma, kendini gerçekleştirme ve geliştirme yoludur. Kişi kendisine haz veren bir işi yaptığı zaman yorgunluk duymaz dolayısıyla stres denilen iş hastalığına da tutulmaz (Ünalın, 2005).

Bir mesleği değerli kılan en öncelikli nitelik kuşkusuz insanlığa hizmet ilkesidir. Günümüzdeki hızlı toplumsal değişme farklı mesleklerin ortaya çıkmasına neden olurken, bazı mesleklerin toplumsal statüsü ile ekonomik olanaklarının azalmasına yol açmaktadır. Bu durum bir meslek alanını tercih edecek öğrenciler

için önemli bir sorun olmaktadır. Mesleklerin en önemli özelliklerinden biri toplumun değişmesi ve insanlığın ileriye doğru gitmesinde toplumsal içerikli belirgin bir görev üstlenmiş olmasıdır. Her toplum kendi gözünde mesleklere statü vermekte ve ayrıcalık tanımaktadır (Karakuş ve ark. 2005).

Meslek seçmek hayat biçimini seçmek demektir (Yanikkerem ve ark. 2004). Bu nedendir ki gençlerin gerçekçi ve doğru seçim yapmaları gereklidir. Kendine uygun meslek seçmiş olan bireylerin toplumda işlerini severek yaptığını, mesleğinde ilerlediğini böylece hem coşkulu hem mutlu hem de verimli olarak yaşamalarını sürdürmekte olduğunu görmekteyiz. Buna karşılık seçtikleri meslek, yetenek ve ilgilerine uymayan kimselerin çalışmaya karşı isteksiz, verimi düşük, yeniliklere direnen ve her zaman mesleklerini değiştirme gayreti içerisinde olduklarını görmekteyiz (www.mbadanişmanlık.com 2006). Yapılan bir çalışmada, üniversitede hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin; iş bulma olanaklarının fazla olması, mesleğe duyulan ilgi, aile ve yakınlarının isteği, puanının düşük olması, mesleğin toplumsal saygınlığının–dürüstlük ve sorumluluk getiren konumda olması, mezun olduğunda parasal getirisinin iyi olması, kişinin meslekte özgür olması, çalışma koşullarının rahatlığı, eğitimin kolay olmasının meslek seçimini etkilediği saptanmıştır (Altun, 2000). Başka bir çalışmada üniversitede hemşire, ebe ve sağlık memurluğu okuyan öğrencilerin; mesleği tanınması, mesleğe duyulan özel ilgi, ÖSS puanının düşük olması, ailenin ekonomik durumu, öğretmen ve arkadaş önerisi, kariyer sahibi olma isteği nedeniyle bu mesleği seçtiği bulunmuştur (Yanikkerem ve ark. 2004).

Meslek seçimi konusunda ideal olan gencin özel ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçmesi iken var olan ülke politikası bunu engellemektedir. Günümüzde gençlerin gelecekle ilgili kaygıları, onların da ileriye güvenle bakmasını engellediği ve meslek seçimini etkilediği, girdikleri dallardan memnun olmadıkları ve memnuniyetsizliğin mezuniyet sonrası da devam ettiği gözlenmektedir. Ülkemizde üniversiteye yeni başlayan gençlerin meslek seçimini etkileyen etmenlere ilişkin az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu araştırma üniversiteye yeni kayıt yaptıran öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışma olarak yapılmıştır. Bu araştırma sonuçlarının gençlerin meslek seçimine yönelik çalışmalara temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Örneklem

Ege Üniversitesini kazanan ve Yabancı Diller Bölümüne hazırlık sınıfı için kayıt yaptıran öğrenciler araştırmanın evrenini (n:3493), olasılıklı örnekleme yöntemlerinden tabakalı rasgele örnekleme yöntemiyle seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 1000 öğrenci ise araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya hazırlık sınıfında öğrenim gören en az 4 yıllık bir yükseköğretim programını kazanan öğrenciler alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında soru formu kullanılmıştır. Soru formunda öğrencilere ilişkin tanıtıcı sorular ve meslek seçimlerini etkileyen faktörler ile ilgili sorular yer almaktadır.

İşlem

Soru formu öğrencilere 13.10.2005- 31.12.2005 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Yabancı Diller Bölümünde uygulanmıştır. Çalışmada etik ilkelere uyulmuştur. Ege Üniversitesi Yabancı Diller Bölümünden ve etik kuruldan gerekli yazılı izinler, öğrencilerden sözel izin alınmıştır. Verilerin analizinde ki-kare testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin kazandığı fakültedeki mesleği seçme nedenidir. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, mezun olunan lise türü, yaşamları boyunca en uzun süre yaşadıkları yerleşim birimi, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, kazandıkları fakülte, kazandıkları fakültenin bilim alanı, liseden kaç yıl önce mezun oldukları, üniversite sınavına kaçınıcı girişte bu okulu kazandığı, üniversite giriş sınavında aldıkları puan türü, üniversite giriş sınavında aldıkları puan, kazandığı okulun tercih sırası, yaşamında kendileri için önemli olan ilk üç değer, seçtikleri bölümü isteyerek seçmeleri, seçtikleri meslekte akraba veya tanıdık olup olmaması, seçtikleri mesleklerin toplumdaki imajı araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur. Bu çalışmada, öğrencinin ailesinin gelir-gider durumu, anne mesleği ve baba mesleği hem bağımlı hem de bağımsız değişkenleri oluşturmuştur.

Bulgular

Öğrencilerin %68.6'sı 17-19 yaş grubundadır, yaş ortalaması 19.10 ± 1.67 'dir, %50.6'sı erkektir, %58'inin 2 ve daha az sayıda kardeşi vardır, %35.7'si yaşamları boyunca en uzun süre ilde oturmuştur, %46,1'i yurttan kalmaktadır,

%38'inin babası serbest meslek mensubudur, %69'unun annesi ev hanımıdır, %63'ünün ailesinin gelir gider durumu dengedir, %39.3'ünün babası lise mezunudur, %48.6'sının annesi ilköğretim mezunudur.

Öğrencilerin %18'i fen fakültesinde okumaktadırlar, %44.6'sı fen bilimleri bölümünü seçmiştir, %56.1'i liseden bir yıl önce mezun olmuştur, %45.9'u üniversite sınavını ilk girişinde kazanmıştır, %55.4'ü sayısal bölüm mezunudur, %79.8'i 301-350 arasında bir puan almıştır, %59.2'si kazandıkları bölüm 1.- 6. tercihidir, %59.3'ü okudukları bölümleri isteyerek seçmişlerdir.

Öğrencilerin %11.2'si iş olanağı yüksek olduğu için, %4.9'u istemediği halde sırf puanı yettiği için okuduğu bölümü seçmiştir, % 44.3'ünün yaşamındaki en önemli değer ailesidir, %56.3'ünün seçtiği meslekte tanıdığı yoktur, %71.8'i mesleğinin imajını iyi olarak görmektedir.

Tablo 1

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Ozellikler	Sayı	Yüzde
Yaş Grubu		
17-19	666	68.6
20-22	267	26.7
23 ve Üstü	47	4.7
Cinsiyet		
Kız	494	49.4
Erkek	506	50.6
Lise Türü		
Fen /Anadolu Lisesi	298	39.8
Meslek Lisesi	43	4.3
Süper Lise	173	17.3
Normal Lise	454	45.4
Diğer Liseler	32	3.2
Barınma Yerleri		
Yurtta	461	46.1
Ailemin yanında	340	34.0
Arkadaşlarıyla birlikte	153	15.3
Diğer	46	4.6
Yerleşim Birimi		
Büyükşehir	356	35.6
İl	357	35.7
İlçe	214	21.4
Köy	73	7.3
Gelir gider Durumu		
Gelir giderden fazla	181	18.1
Gelir giderden az	189	18.9
Gelir gidere denk	630	63.0

Öğrencilerin %68.6'sının 17- 19 yaş grubunda, %50.6'sının ise erkek olduğu, %45.4'ü düz liseden mezun olduğu, %46.1'inin yurttan kaldığı görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2

Öğrencilerin Meslek Seçimlerine İlişkin Özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde
Fakülte		
Tıp	15	1.5
Beden eğitimi	84	8.4
Hemşirelik	47	4.7
Diş Hekimliği	12	1.2
Eczacılık	8	0.8
Ebelik	28	2.8
Edebiyat fakültesi	142	14.2
Eğitim fakültesi	39	3.9
Fen fakültesi	180	18.0
İktisat	109	10.9
İletişim	57	5.7
Mühendislik	119	11.9
Su Ürünleri	61	6.1
Ziraat fakültesi	85	8.5
Turizm Otelcilik	14	1.4
Bölüm Türü		
Sağlık Bilimleri	192	19.2
Sosyal Bilimleri	362	36.2
Fen Bilimleri	446	44.6
Lise Mezuniyet Yılı		
1 Yıl	561	56.1
2 Yıl	297	29.7
3 Yıl ve Üstü	142	14.2
Sınava Giriş Sayısı		
1.giriş	459	45.9
2.giriş	393	39.3
3.giriş	107	10.7
4 ve Daha Fazla Sayıda	41	4.1
Puan Türü		
Sayısal	554	55.4
Sözel	282	28.2
Eşit ağırlık	164	16.4
Puan		
300 ve Altı	166	16.6
301 ve 350	798	79.8
	36	3.6

Tercih sırası		
1-6 Tercih	592	59.2
7-12 Tercih	231	23.1
13-18 Tercih	121	12.1
19-24 Tercih	56	5.6
Okulu İsteyerek seçme		
İsteyerek seçtim	593	59.3
İstemeyerek Seçenler	115	11.5
Kısmen isteyerek seçtim	292	29.2
Seçtiği Meslekten Memnun Olma Durumu		
Çok Memnunum	492	49.2
Az Memnunum	100	10.0
Orta Memnunum	356	35.6
Hiç Memnun Değilim	52	5.2
Mesleği İsteme Nedeni		
Yanıtız	207	20.7
Mesleği Sevdiği İçin	293	29.3
Ailesi İsteddiği için	40	4.0
İnsanlara yardım etmek için	46	4.6
Yüksek Statülü Meslek Sahibi Olmak için	30	3.0
112	11.2	
İş Olanağı Yüksek olduğu İçin	67	6.7
İdeallerini Gerçekleştirmek İçin	84	8.4
Yeteneği Olduğu İçin	16	1.6
Ege Üniversitesi Olduğu İçin	105	10.5
Yüksek Gelir Getiren Bir Meslek Olduğu İçin		

Öğrencilerin %44.6'sının fen bilimleri ile ilgili bir fakülte/yüksekokula kayıtlı olduğu, %56.1'inin bir yıl önce mezun olduğu, %45.9'unun halen kayıtlı oldukları fakülteyi ilk girişlerinde kazandığı, %55.4'ünün sayısal puanla öğrenci alan fakültelere/yüksekokullara kayıtlı oldukları, %16.6'sının 300 ve altı puanla hâlen kayıtlı oldukları fakülteyi/yüksekokulu kazandıkları, %59.2'sinin hâlen kayıtlı oldukları fakülteyi/yüksekokulu 1.- 6. sırada tercih ettikleri, %59.3'ünün halen kayıtlı oldukları fakülteyi/yüksekokulu isteyerek seçtikleri bulunmuştur (Tablo 2).

Öğrencilerin %4.9'unun puanı yettiği, %4.8'inin ailesi istediği, %1.8'inin yüksek gelir getiren bir meslek olduğu, % 3.5'inin bir daha üniversite sınavına girmek istemediği, %2.3'ünün sıralama hatası yaptığı, %1.7'sinin üniversite mezunu statüsünde olma isteği, %0.4'ünün ailesinden uzaklaşma isteği, %0.8'inin üniversiteye giriş sınav sistemi sürekli değiştiği, %1.5'inin bir meslek sahibi

olabilme isteği ve %1.1' inin ise İzmir'de okumak zorunda olduğu için mesleği istemeden seçtikleri saptanmıştır. Öğrencilerin %6.1'i yaşamlarında kendileri için birinci derecedeki önemli olan değerlerin dürüstlük, %44.3'ü ailesi, %10.6'sı arkadaşları, %14.3'ü para, %6.1'i meslek, %4.4' ü saygı, %0.9'u vatan, %2'si din, %8.3' ü sağlık, % 1.5'i özgürlük olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çoğu kendileri için ikinci derecede önemli olan değer arkadaşları (%27.8), ailesi (%15.2) ve mesleği (%14.1) olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çoğu kendileri için üçüncü derecede önemli olan değer arkadaşları (%22.7), mesleği (%16.9), para (%15.9) ve ailesi (%10.9) olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %16.6'sı bu meslekte çalıştığında insanlara yardım etmenin, %34.3'ü para kazanmanın, %19.1'i toplumda yüksek statülü bir meslek sahibi olmanın, %8.9' u farklı yerleri gezmenin, %5.2' si yeni bilgiler öğrenerek kendini geliştirme olanağına sahip olmanın kendilerine doyum vereceğini bildirmişlerdir.

Öğrencilerin mesleği istemeden seçme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; % 77.2'si yanıt vermediği, %4.9' unun puanı yettiği için, %4.8'inin ailesi istediği için, %1.8'inin yüksek gelir getiren bir meslek olduğu için, % 3.5'inin bir daha üniversite sınavına girmemek için, %2.3'ünün sıralama hatası olduğu için, %1.7'sinin üniversite mezunu olmak için, %0.4' ünün ailesinden uzaklaşmak için, %0.8'inin ÖSS sistemi sürekli değiştirdiği için, %1.5'inin bir meslek sahibi olabilmek için ve %1.1' inin ise İzmir'de okumak zorunda olduğu için istemedikleri saptanmıştır.

Öğrencilerin %16.6'sı bu meslekte çalıştığında insanlara yardım etmenin, %34.3'ü para kazanmanın, %19.1'i toplumda yüksek statülü bir meslek sahibi olmanın, %8.9'u farklı yerleri gezmenin, %5.2'si yeni bilgiler öğrenerek kendini geliştirme olanağına sahip olmanın kendilerine doyum vereceğini bildirmişlerdir.

Öğrencilerin %33.2'si lise yıllarında öğretmenlik, %20.1'i hekimlik, %19'u mühendislik, %3.3'ü eczacılık, %6.2'si subaylık, %7.5'i halkla ilişkiler, %6.2'si hukuk, %4.5'i güzel sanatlar mesleğine yatkın olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Halen Kayıtlı Oldukları Fakülte/Yüksekokuldan Mezun Olduklarında Sahip Olacakları Mesleği Tercih Nedenlerine Göre Dağılımı

Mesleği Tercih Nedeni		Toplam	
		Sayı	Yüzde
Meslekle İlgili Olumlu Görüşleri Olduğu için	Mesleği sevdiği için,	336	33,6
	Bir üniversite bitirmiş olmak için,		
	İlgi duyduğu bir meslek olduğu için,		
	Kariyer sahibi olmak için,		
	Kendi istek ve ideallerini gerçekleştirmek için,		
Bu mesleğe yeteneği olduğu için,			
Başkalarının Önerileri Üzerine	Ailesi istediği için,	147	14,7
	Arkadaşlarının önerisi üzerine,		
	Öğretmenlerinin önerisi üzerine,		
Çaresizlik Duygusu Yaşadığı için	Bu okula puanı yettiği için,	235	23,5
	Meslek lisesinde okuduğu için,		
	Meslek sahibi olmak için,		
	Ailesinin maddi durumu yeterli olmadığı ve İzmir dışında okutamayacağı için,		
Avantajların Ön Planda Olması Nedeniyle	Okul İzmir'de olduğu için,	282	28,2
	Mezun olduğunda kolay iş bulabilmek için,		
	Toplumda saygın bir meslek olduğu için,		
	Yüksek gelir getiren bir meslek olduğu için,		
	Eğitimi basit ve kolay olduğu için		
TOPLAM		1000	100.0

Öğrencilerin %33.6'sı meslekle ilgili olumlu görüşleri nedeniyle, %23.5'i çeşitli nedenlerle çaresizlik yaşadığı ve aldığı puanla açıkta kalmamak için, %28.2'si meslekle ilgili avantajları olduğunu düşündüğü için, %14.7'si ise başkalarının

önerileri ile hâlen devam ettiği fakülte/yüksekokul'dan mezun olduğunda sahip olacağı mesleği seçtiğini belirtmiştir(Tablo 4).

Tablo 4

Öğrencilerin Mesleği Tercih Etme Nedenlerini Etkileyen Etmenler

Etmen	x²	SD	P	Anlamlılık
Yaş grubu *	15,790	3	0.001	p<0.05*
Cinsiyet *	8,590	3	0,035	p<0.05*
Mezun olunan lise	19,492	12	0,077	p>0.05
Yaşamı boyunca en uzun süre yaşadığı yerleşim birimi	14,885	9	0,094	p>0.05
Baba mesleği	11,737	9	0,229	p>0.05
Anne mesleği *	20,562	9	0,015	p<0.05*
Anne eğitim düzeyi *	21,421	9	0,011	p<0.05*
Ailenin gelir-gider durumu	8,126	6	0,229,	p>0.05
Baba eğitim düzeyi	13,429	9	0,144	p>0.05
Seçtikleri fakülte *	142,498	42	0,000	p<0.05*
Seçtikleri mesleğin bilim alanı *	27,074	6	0,000	p<0.05*
Mezuniyet yılı	5.810	6	0.445	p>0.05
Kaçıncı Girişi Olduğu	9.469	9	0.395	p>0.05
Puan Türleri *	22.472	6	0.001	p<0.05*
Puan Durumu *	27.652	6	0.000	p<0.05*
Tercih Sırası *	27.764	9	0.001	p<0.05*
Mesleği İsteyerek seçme *	117.703	6	0.000	p<0.05*
Yaşamında birinci derecede önemli değer	36.237	30	0.20	p>0.05
Yaşamında ikinci derecede önemli değer	32.747	30	0.335	p>0.05
Yaşamında üçüncü derecede önemli değer	34.004	30	0.281	p>0.05
Seçtikleri meslekte doyum nedeni	57.862	15	0.000	p<0.05
Meslekte Tanıdık veya Akrabasının Olup Olmadığı	3.392	3	0.335	p<0.05
Seçtikleri Mesleğin Toplumdaki İmajı	11.631	6	0.071	p>0.05
Lisedeyken yatkın olduğunu düşündüğü meslek *	35.738	21	0.023	p<0.05*

Tartışma

Öğrencilerin %44.6'sının ise fen bilimleri ile ilgili bir fakülte/yüksekokulda okudukları görülmektedir. Fen bilimlerini seçen öğrenci sayısının daha fazla olmasının sebebi günümüzde fen bilimleri mezunu öğrencilerinin daha kolay iş bulmasına bağlanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %45.9' unun hâlen kayıtlı oldukları fakülteyi 1. girişlerinde, %39.3' ünün 2. girişlerinde, %10.7'sinin 3. girişlerinde ve %4.1'inin ise 4 ve daha fazla kez sınava girdikten sonra kazandıkları saptanmıştır. Öğrencilerin yarısı ikinci ve üçüncü girişte üniversiteyi kazanmışlardır. Zonguldak Karaelmas Üniversitesinde öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen faktörler üzerine yapılan araştırmada %42'nin üniversite sınavına 2 kez girdiği, yeniden başarısız olma kaygısı ile herhangi bir yüksekokula girme eğilimleri arttığından dolayı üniversiteye gittikleri saptanmıştır (Kırcı ve ark., 2000).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %59.2'sinin halen kayıtlı oldukları fakülteyi/yüksekokulu 1.-6. sırada %12.1'inin 13.-18. sırada tercih ederek kazandıkları saptanmıştır. Zonguldak Karaelmas Üniversitesinde öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen faktörler üzerine yapılan bir araştırmada, öğrencilerin %14.5'inin mesleğini 18. sırada tercih ettikleri belirlenmiştir (Kırcı ve ark., 2000). Çalışma sonuçlarımız Kırcı ve ark.'nın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Bireyler yükseköğretime, bir alanda bilgi sahibi olma isteği ve belki daha da öncelikle bir meslek sahibi olmak için girmektedir. Bu bakımdan, bir yükseköğretim programının seçilmesi aynı zamanda bir mesleğin seçilmesi anlamına gelmektedir (Balamir, 2006). Araştırmaya katılan öğrencilerin %55.4' ünün sayısal, %28.2' sinin sözel ve %16.4'ünün eşit ağırlıklı türde puanla alan fakülte/yüksekokullara kayıtlı oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin sayısal bölüm ağırlıklı meslekleri daha fazla seçmelerinin sebebi, sayısal ağırlıklı meslekte olan bireylerin günümüzde daha kolay iş bulmalarına ve daha yüksek gelir getiren meslekler olmasına bağlanabilir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%79.8) yüksek puanla okudukları fakülte/yüksekokulu kazandıkları saptanmıştır. Bir programa girebilmek, programı başarı ile bitirebilmek ve daha sonra çalışma hayatında başarılı olabilmek için gerekli özelliklerden biri, her şeyden önce, o programın gerektirdiği zihin ve bilgi düzeyine sahip olmaktır, bu da üniversite giriş sınavı ile ölçülmektedir (Balamir, 2006). Araştırmaya katılan öğrencilerin %59.3'ünün halen kayıtlı oldukları fakülte/yüksekokulu isteyerek, %11.5'inin istemeyerek ve %29.2'sinin ise kısmen isteyerek seçtikleri saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun

yüksek puanla sınavı kazanması ve bölümünü isteyerek seçmeleri, araştırmanın yürütüldüğü üniversitenin 51 yıllık geçmişi olan köklü bir üniversite olmasına, batıda, bazı illere göre nispeten ucuz ve iklimi ılıman olan bir bölgede yer alması nedeniyle çok tercih edilmesine bağlanabilir. Zonguldak Karaelmas Üniversitesinde öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen faktörler üzerine yapılan araştırmada %37.7'nin kendi istekleri doğrultusunda meslek tercihlerini yaptıkları saptanmıştır (Kırcı ve ark. 2000). Başka bir çalışmada, öğrencilerin seçtikleri meslekten memnun oldukları saptanmıştır (Türkdoğan, 2003).

Bir kimsenin mesleği olabilir, ama işi olmayabilir. Bir işin olması da bireyin mesleği olduğu anlamına gelmez. Günümüz dünyasında önemli olan bireyin meslek sahibi olmasıdır (www.geocites.com, 2006). İstemedi seçtikleri bölümde okuyan öğrencilerin mesleklerinde başarılı ve verimli olma olasılığı düşüktür. Günümüzdeki hızlı toplumsal değişme farklı mesleklerin ortaya çıkmasına neden olurken, bazı mesleklerin toplumsal statüsü ile ekonomik olanaklarının azalmasına yol açmaktadır. Bu durum bir meslek alanını tercih edecek öğrenciler için önemli bir sorun olmaktadır. Mesleklerin en önemli özelliklerinden biri toplumun değişmesi ve insanlığın ileriye doğru gitmesinde toplumsal içerikli belirgin bir görev üstlenmiş olmasıdır. Her toplum kendi gözünde mesleklere statü vermekte ve ayrıcalık tanımaktadır (Karakuş ve ark. 2005). Öğrencilerin çoğunun sevdikleri için bu mesleği seçtiği saptanmıştır (Tablo 2). Çalışmamızda bazı öğrencilerin gelecekte iş bulma korkusu yaşama ve mezun olduğunda daha kolay iş bulma olanağı nedeniyle meslek seçimleri günümüzde işsizliğin yaygın olmasına bağlanabilir

Mesleklerin en önemli özelliklerinden biri toplumun değişmesi ve insanlığın ileriye doğru gitmesinde toplumsal içerikli belirgin bir görev üstlenmiş olmasıdır. Her toplum kendi gözünde mesleklere statü vermekte ve ayrıcalık tanımaktadır. Günümüzdeki hızlı toplumsal değişme farklı mesleklerin ortaya çıkmasına neden olurken bazı mesleklerin toplumsal statüsü ile ekonomik olanaklarının azalmasına yol açmaktadır. Bu durum bir meslek alanını tercih edecek öğrenciler için önemli bir sorun olmaktadır (Karakuş ve ark. 2005). Kocaeli Üniversitesinde yapılan araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %57.1'inin adalet ilkesine değer verdikleri bulunmuştur (Altun, 2000). Araştırmamızda gençlerin yaşamlarında en fazla ailesine değer verdiği görülmektedir. Bu sonuç, gençlerin ailesinin isteklerine uyduklarını, bazılarının ailesini memnun etme isteği nedeniyle kendilerinin istemedikleri meslekleri seçtiklerini düşündürmektedir.

İnsan davranışlarının amacı birtakım ihtiyaçları karşılamaktır. İnsanlar ömürlerinin yaklaşık üçte birini kapsayan meslek faaliyetlerinden doyum beklerler.

Araştırmada öğrencilerin daha çok güç, beceri ve yararlılığa sahip olan ve yüksek gelir getiren meslekleri seçtikleri bulunmuştur. İnsanlar yaptıkları herhangi bir işten, katıldıkları herhangi bir etkinlikten doyum sağlamak isterler. Herhangi bir zorlama altında olmadığı ya da kendisine bir ödül vaad edilmediği takdirde bir kişi kendiliğinden bazı faaliyetlere giriyor ve bundan doyum sağlıyorsa bu kimsenin o tür faaliyetlere karşı ilgisi olduğu söylenebilir. Bireyin seçme özgürlüğü olduğu durumlarda gerçek ilgiyi saptama olasılığı daha yüksektir (www.yozgatram.gov.tr 2006). Toplumsal çevrenin istek ve beklentileri gencin meslek seçimini bazen olumlu bazen de olumsuz olarak etkilemektedir. Çevre faktöründe ebeveynin dışında hayranlık duyulan bir yetişkinin belli bir alanda çalışması bu yetişkinin model olarak alınması, gencin o yetişkinin mesleğine yönelmesine sebep olur (www.yozgatram.gov.tr, 2006). Çalışmada, öğrencilerin yaklaşık yarısı (%43.7) seçtikleri meslekte çalışan akrabaları olduğunu belirtmiştir. Zonguldak Karaelmas Üniversitesinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %43.4'ünün aynı meslek grubundaki insanlardan bilgi alarak üniversiteye geldikleri bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin puanı yettiği, ailesi istediği, tekrar üniversite sınavına girmemek, sıralama hatası yaptığı, ailesinden uzaklaşmak istediği, sınav sistemi sürekli değiştiği, İzmir'de okumak zorunda olduğu için istemediği hâlde bu mesleği seçtikleri saptanmıştır. Seçtikleri bölümlere gelmek istemeyen öğrencilerin daha fazla aile baskısı ile karşılaştıkları ve istemedikleri mesleklere sahip olacakları düşünülebilir.

İnsan davranışlarının amacı birtakım ihtiyaçları karşılamaktır. İnsanlar ömürlerinin yaklaşık üçte birini kapsayan meslek faaliyetlerinden doyum beklerler. Meslek faaliyetlerinin sonunda beklenen doyum genellikle meslek değeri olarak adlandırılır. Gelecekte iş bulma ve mesleğin geleceği insanlara doyum vermelidir. Bu araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yüksek gelir getiren, en çok güç, beceri ve yararlılığa sahip olan meslekleri daha çok seçtikleri görülmektedir. Gençlerin yüksek gelir getiren meslekleri tercih etmeleri, günümüzde parasal değerın gençler tarafından çok önemsenmesine bağlanabilir.

Araştırmada lise yıllarında öğretmenlik ve tıp gibi mesleklere yatkın olduğunu düşünen öğrenci sayısının daha fazla olması, öğretmenlik ve tıp gibi mesleklerin toplum tarafından daha çok benimsenmesi ve toplumun gözünde çok olumlu meslekler olmasına bağlanabilir. Polis meslek yüksekokulu öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada öğrencilerin idealindeki mesleğin öğretmenlik olduğu belirlenmiştir (Can ve Yazılıtaş, 2005). Araştırmamız bu çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin yaş grupları ile mesleği tercih etme nedenleri incelendiğinde 17-19 yaş grubundaki öğrencilerin %33.5'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, %21.7'si çaresizlik duyguları yaşadığı için %31.6' sı meslek veya okulla ilgili avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. 20-22 yaş grubundaki öğrencilerin %33.8'i meslekle ilgili olumlu görüşleri, %18.2'si başkalarının önerileri üzerine, %27.4' ü çaresizlik duyguları yaşadığı için, %20.7'si sı meslek veya okulla ilgili avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analiz bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2= 15,790$, s.d.= 3, $p=0.001$, $p<0.05$) (Tablo 4). Sonuç olarak 17-19 yaş grubundaki öğrencilerin başkalarının önerisi üzerine ve çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı 20-22 yaş grubundaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Mesleğin veya okulun avantajlarını ön planda tuttuğu için bu mesleği seçen öğrenci oranı 17-19 yaş grubunda daha yüksek bulunmuştur. Yaşı büyük olan öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerinin daha yüksek olmasının sebebi, daha mantıklı düşünmek, ailesinin ve çevresinin etkisi altında kalmamalarına ve daha fazla olgunlaştıkları için; meslek seçimi yaparken istedikleri meslekleri seçmesine bağlanabilir. Meslek seçimi kararı yaşamın belli bir anına özgü bir olay olmayıp, yaşamın ilk 20-22 yılında gelişen bir süreçtir. Çocukluktan ergenliğe, oradan da yetişkinliğe uzanan bir gelişim dönemi süreci olduğunu ileri sürmüşlerdir (Kuzgun 2000).

Kız öğrencilerin %30.8'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, %17'sinin başkalarının önerileri üzerine, %21.9' unun çaresizlik duyguları yaşadığı için, %30.4'ünün avantajların ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Erkek öğrencilerin %33.6'sının meslekle ilgili olumlu görüşleri, %14.7'sinin başkalarının önerileri üzerine, %23.5'inin çaresizlik duyguları yaşadığı, %28.2'sinin avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Erkek öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=8,590$, s.d.=3, $p=0,035$, $p<0.05$) (Tablo 4). Erkek öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerinin ve çaresizlik duygusu yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı kız öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Kız öğrencilerin başkalarının önerisi üzerine ve çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç kız öğrencilerin meslek seçimi yaparken başkalarının önerilerine ve çaresizlik duyguları yaşadığı için bu mesleği seçmelerinin sebebi olarak ailesinin çevresindekilerin baskısı ve toplumda kız çocuklarının okumasına çok olumlu bakılmaması nedeniyle bir an önce üniversiteyi kazanıp bir meslek sahibi olmak istemelerine bağlanabilir.

Öğrencilerin mezun oldukları okullara göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; meslek lisesi mezunu öğrencilerin %46.5'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, Fen-Anadolu Lisesi mezunlarının %17.4'ünün başkalarının önerisi üzerine, normal liseden mezun olan öğrencilerin % 26.2'sinin çaresizlik duygusu yaşadığı için, diğer okullardan (özel okullar ve kolejden) mezun olan öğrencilerin %43.8'inin avantajların ön planda olduğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=19,492$, s.d.=12, $p=0,077$, $p<0,05$) (Tablo 4). Bu araştırma sonuçlarına göre normal lise öğrencilerinin çaresizlik duyguları yaşadığı için bu mesleği seçtikleri görülmektedir. Normal liselerin öğretim programı, öğrencileri yüksek öğretime hazırlamaya yönelik olduğu için, genel liselere devam eden öğrenci sayısındaki hızlı artış, üniversitelere olan talebi de arttırmaktadır. Üniversite sınavını kazanmayan öğrenciler de bu okullardan hiçbir meslek kazanmadan mezun oldukları için iş bulma güclüğü çekmektedirler bu öğrenciler sırf meslek sahibi olmak için üniversite sınavına girdikleri düşünülebilir. Genel liselerin öğretim programı, öğrencileri yüksek öğretime hazırlamaya yönelik olduğu için, genel liselere devam eden öğrenci sayısındaki hızlı artış, üniversiteye olan talebi arttırmaktadır (Erden ve Fidan, 1987).

Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerlerine göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; ilçede yaşayan öğrencilerin %36'sının meslekle ilgili olumlu görüşleri, Büyükşehirde yaşayan öğrencilerin %19.4'ünün başkalarının önerileri üzerine, köyde yaşayan öğrencilerin %27.4'ünün çaresizlik duyguları yaşadığı için, %34.2'sinin avantajların ön planda olduğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde (n:1000) bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=14,885$ s.d = 9, $p=0,094$, $p<0,05$) (Tablo 4). Yaşamı boyunca en uzun süre köyde yaşayan öğrencilerin avantajların ön planda olması üzerine meslek seçimini yapma oranı, diğerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç köyde rahat yaşam koşullarının olmayışı, günlük yaşamda bedensel güç de gerektiren tarım, hayvancılık gibi işlerle uğraşıldığı için üniversiteyi kazanarak bir meslek sahibi olmak istemeleri ve köydeki yaşamdan kurtulmak istemelerine bağlanabilir.

Babalarının mesleklerine göre öğrencilerin mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; babası işsiz olanların %36.5'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, %26.9'unun çaresizlik duygusu yaşadığı için, babası memur olan öğrencilerin %17.4'ünün başkalarının önerileri üzerine, babası emekli olan öğrencilerin %34.2'sinin avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=11,737$ s.d.=9, $p=0,229$, $p>0,05$) (n:1000) (Tablo 4).

Annesi serbest meslek mensubu olan öğrencilerin %38.7'sinin meslekle ilgili olumlu görüşleri, memur olanların %24.4'ünün başkalarının önerileri üzerine, ev hanımı olanların %25.1'inin çaresizlik duygusu yaşadığı için, emekli olanların %32.7'sinin avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=20,562$, s.d.=9, $p=0,015$, $p<0,05$) (Tablo 4). Annesi memur olan öğrencilerin başkalarının önerisi üzerine meslek seçimini yapma oranı diğer öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin ailelerinin gelir-gider durumuna göre mesleği tercih etme nedenleri incelendiğinde; geliri giderine eşit olan öğrencilerin %35.1'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, %15.9'unun başkalarının önerileri üzerine, geliri giderinden fazla olan öğrencilerin %32.6'sının avantajları ön planda tuttuğu için, geliri giderinden az olan öğrencilerin çaresizlik duyguları yaşadığı için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=8,126$, s.d.=6, $p=0,229$, $p>0,05$) (Tablo 4). Bu sonuç geliri giderinden az olan öğrencilerin gelecekteki yaşamını sürdüreceği bir meslek sahibi olmanın kaçınılmaz olduğunu ve hangi meslek olursa olsun üniversiteyi seçip okumak zorunda olduğunu düşünmesine bağlanabilir.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre mesleği tercih etme nedenleri incelendiğinde; babası lise mezunu olanların %34.4'ünün meslekle ilgili olumlu görüşleri, okur yazar olmayanların %21.1'inin başkalarının önerileri üzerine, okur yazar olanların %31.6'sının çaresizlik duyguları yaşadığı için, fakülte mezunu olanların %33.2'sinin avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=13,429$, s.d.=9, $p=0,144$, $p>0,05$) (Tablo 4).

Ailenin sosyoekonomik ve kültür düzeyi kişinin meslek seçiminde önemli bir faktördür. Araştırmalar göstermiştir ki ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan ailelerde gençler, yetenek ve ilgileri doğrultusunda destek görmektedirler. Ekonomik ve kültürel olanakları elverişsiz olan ailelerde gençler, kısa zamanda büyük kazanç getirecek veya itibar sağlayacak, moda mesleklere yönlendirilmektedir (www.yozgatram.gov.tr, 2006). Aile baskısının egemen olduğu hallerde ve mesleğin babadan oğula geçmesi şeklindeki geleneğin sürdürüldüğü ailelerde, gence, baba mesleğini sürdürmesi için baskı yapıldığı görülmektedir. Koşullandırma veya baskı yoluyla eğitilen bir gencin, ya baba mesleğine yöneltildiği ve ya ailesine başkaldırarak, idealindeki mesleğe sahip olabilmek için ortamından uzaklaştığı görülmektedir (Razon, 2006).

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; annesi lise mezunu olan öğrencilerin %35.8'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, okur yazar olmayanların %22.6'sının başkalarının önerileri üzerine, %30.1'inin çaresizlik duygusu yaşadığı için, fakülte mezunu olanların %36'sının avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan ki-kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=21,421$, S.D.=9, $P=0,011$, $p<0,05$) (Tablo 4). Annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin başkalarının önerisi üzerine ve çaresizlik duygusu yaşadığı için mesleği seçme oranı, annesi diğer eğitim düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, annenin eğitimi olmaması nedeni ile çocuğuna okul konusunda pek fazla yardımcı olamamasına bağlanabilir. Anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri ve avantajlarının ön planda olması nedeniyle mesleğini tercih etme oranının arttığı; aynı zamanda başkalarının önerileri üzerine ve çaresizlik duygusu yaşadığı için mesleği tercih etme oranının ise azaldığı saptanmıştır. Bu sonuç anne eğitim düzeyinin çocuğun yaşamının birçok yönü kadar meslek seçimini de etkilediğini göstermektedir.

Öğrencilerin seçtikleri fakültele göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; tıp fakültesi öğrencilerinin %80'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, su ürünleri öğrencilerinin %27.9'unun başkalarının önerileri üzerine, ziraat fakültesi öğrencilerinin %35.3'ünün çaresizlik duyguları yaşadığı için, hemşirelik öğrencilerin %63.8'inin avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan ki-kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=142,498$, s.d.=42, $p=0,000$, $p<0,05$) (n:1000) (Tablo 4). Zonguldak Karaelmas Üniversitesinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %12'sinin ailelerinin istekleriyle hemşireliği seçtikleri bulunmuştur (Kırcı ve ark 2000). Şanlıurfa ilinde yapılan bir araştırmada ise, hemşirelerin %48.3'ünün mesleği kendilerinin tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Hemşirelik mesleğinin tıp ve diğer sağlık meslekleriyle birlikte toplum içindeki yerinin önemi gerek halk, gerekse meslek üyeleri tarafından kabul edilmektedir. Hemşirelik mesleğini seçen insanlarda insanı sevme ve yardım etme değeri yüksektir (Kabalcıoğlu ve ark., 2004). Başka bir araştırmada ise hemşirelik öğrencilerinin iş bulma kolaylığı nedeniyle hemşirelik mesleğini seçtiği bulunmuştur (Zysberg ve Berry, 2005). Tıp fakültesi öğrencilerinin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı diğer fakültelerde okuyan öğrencilerin daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, hekimlik mesleğinin toplumda saygı duyulan bir meslek olmasına bağlanabilir. Hemşirelik öğrencilerinin avantajlarını ön planda tuttuğu için bu mesleği seçme oranının yüksek olması,

hemşirelik mesleğinin sağlık hizmeti sunan bir meslek olmasına, sağlık hizmetlerinin toplumda önemsenmesine, kendi gereksinimi olduğunda daha rahat sağlık hizmeti alabileceğini düşünmesine ve diğerlerine oranla bu meslekte daha kolay iş bulunabilmesine bağlanabilir.

Öğrencilerin seçtikleri bölümün alanına göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; sosyal bilimler alanındaki bir mesleği seçen öğrencilerin %39.5'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri, fen bilimlerini seçen öğrencilerin %28.7'si çaresizlik duyguları yaşadığı için, sağlık bilimlerini seçen öğrencilerin %32.8'inin avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=27,074$, s.d.= 6, $p=0,000$, $p<0,05$) (n:1000) (Tablo 4). Fen bilimleri alanındaki bir mesleği seçen öğrencilerin, başkalarının önerisi üzerine ve çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı sosyal ve sağlık bilimlerini seçen öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin avantajlarını ön planda tuttuğu için bu mesleği seçme oranının yüksek olması, sağlığın insanların yaşamında çok önemli olması ve toplumun sağlık personellerine verdiği değere bağlanabilir. Hemşirelik mesleğinin tıp ve diğer sağlık meslekleriyle birlikte toplum içindeki yerinin önemi gerek halk, gerekse meslek üyeleri tarafından kabul edilmektedir. Hemşirelik mesleğini seçen insanlarda insanı sevme ve yardım etme değeri yüksektir. Nitekim A.B.D.de yapılan bir araştırmada hemşireliği seçme nedenleri arasında büyük bir çoğunlukla yardım etme isteği yer alırken çok düşük bir oranda ekonomik yeterlilik için tercih ettikleri belirlenmiştir (Zysberg ve Berry, 2005).

Öğrencilerin mezuniyet yıllarına göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; 2 yıl önce mezun olan öğrencilerin %34.7'sinin meslekle ilgili olumlu görüşleri, 1 yıl önce mezun olanların %15.3'ünün başkalarının önerileri üzerine ve %30.1'inin avantajların ön planda tuttuğu, 3 yıl önce mezun olan öğrencilerin %28.9'unun çaresizlik duyguları yaşadığı için, Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2= 5,810$, s.d.= 6, $p= 0,445$, $p>0,05$) (n:1000) (Tablo 4).

Öğrencilerin üniversite sınavına giriş sayısına göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; 4 ve daha fazla kez sınava girdiğinde üniversiteyi kazanan öğrencilerin %36.6'sının meslekle ilgili olumlu görüşleri, %19.5'inin başkalarının önerileri üzerine ve %29.3'ünün çaresizlik duygusu yaşadığı için, 3.girişinde kazanan öğrencilerin %29.9'unun avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2= 9,469$, s.d.= 9, $p=0,395$ $P>0,05$) (n:1000) (Tablo 4).

Öğrencilerin üniversiteye giriş puan türlerine göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; eşit ağırlıklı puanla alan bir mesleği tercih eden öğrencilerin %42.7'sinin meslekle ilgili olumlu görüşleri, sayısal puanla alan bir mesleği tercih edenlerin %15.7'sinin başkalarının önerileri üzerine ve %25.5'inin çaresizlik duygusu yaşadığı için, sayısal ve eşit ağırlıklı puanla alan bir mesleği tercih eden öğrencilerin %30.5'inin avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2= 22,472$, s.d.= 6, $p= 0,001$, $p<0,05$) (n:1000) (Tablo 4). Eşit ağırlıklı puanla alan bir mesleği seçen öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı sözel ve sayısal öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin üniversiteye giriş sınavında aldıkları puanlara göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; 351 ve üstü puan alan öğrencilerin %58.3'ünün meslekle ilgili olumlu görüşleri, 300 ve altı alan öğrencilerin %22.3'ünün başkalarının önerileri üzerine, 300 ve altı alan öğrencilerin %24.7'sinin çaresizlik duygusu yaşadığı için, 301 ve 350 puan alan öğrencilerin %29.8'inin avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=27,652$, s.d.=6, $p=0,000$, $p<0,05$) (n:1000) (Tablo 4). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, 15 ayrı mesleği seçen öğrencilerde hemisferite dağılım farklılıkları olduğu, biyokimyacıların (n:18) % 8'inin, oysa astronomların (n:21) %29'unun sol beyin oryante oldukları saptanmıştır (Morton, 2003). Çalışmamızda 351 ve üstü puan alan öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarına göre 351 ve üstü puan alan öğrencilerin meslek hakkında olumlu görüşlerinin daha fazla olmasını, yüksek puan alan öğrencilerin yüksek statüye sahip, yüksek gelir getiren ve toplumda saygı duyulan meslekleri seçmelerine bağlanabilir.

Öğrencilerin üniversite tercih sırasına göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; üniversiteyi 1- 6 tercih arası kazanan öğrencilerin %37.8'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri 13- 18 arası tercih yapan öğrencilerin %17.4'ü başkalarının önerileri üzerine, 19- 24 arası tercih ile kazanan öğrencilerin %30.4'ü çaresizlik duyguları yaşadığı için, 13- 18 arası tercih yapan öğrencilerin %39.7'sinin avantajları ön planda tuttuğu mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2= 27,764$, s.d.= 9, $p= 0,001$, $p< 0,05$) (Tablo 4). Sonuçta 19-24 tercihlerini yapan öğrencilerin çaresizlik duygusu yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı diğer tercihleri yapan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç öğrencilerin başka çıkar yol bulamadığı için, sadece

üniversite mezunu olabilmek için bu mesleği seçtiklerini düşündürmektedir. Bireysel meslek danışmanlığının kariyer kararsızlığı ve kişisel kararsızlığı düzeltmede başarılı olduğu saptanmıştır (Herr ve ark., 2004).

Öğrencilerin seçtikleri bölümleri isteyerek seçip seçmemelerine göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin %45.9'unun meslekle ilgili olumlu görüşleri, %12.1'inin başkalarının önerileri üzerine, %16.2'sinin çaresizlik duygusu yaşadığı için, %25.8'inin avantajları ön planda tuttuğu için, istemeyen öğrencilerin %11.3'ünün meslekle ilgili olumlu görüşleri, %22.6'sının başkalarının önerileri üzerine, %41.7'sinin çaresizlik duygusu yaşadığı için, %24.3'ünün avantajları ön planda tuttuğu için, mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=117,703$, s.d.=6, $p=0,000$, $p<0,05$). Meslek seçiminde doğru seçim yapmak ya da yapmamanın ötesinde seçilen mesleğin seçim yapılan ülkedeki arz ve talep dengesi de oldukça önemlidir. Dolayısıyla bireyler sadece kişilik yapılarına göre meslek seçme kriteri ile yetinmeyip diğer yandan da seçtikleri mesleğin arz ve talep dengesini de kontrol etmek durumundadır (Keser 2006). Seçtikleri bölümleri isteyerek seçen öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı istemeyerek seçen öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Çaresizlik duygusu yaşadığı için bu mesleği seçen öğrenci oranı bu bölümü istemeyerek seçen öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşamlarındaki en önemli olan değere göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; hayatında saygıya birinci derecede değer veren öğrencilerin %47.7'sinin meslek ilgili olumlu görüşleri, hayatında paraya önem veren öğrencilerin %19.6'sının başkalarının önerileri üzerine, vatana değer veren öğrencilerin %66.7'sinin çaresizlik duyguları yaşadığı için, hayatında dürüstlüğe önem veren öğrencilerin %36.1'inin avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=36,237$, s.d.=30, $p=0,200$, $p> 0,05$) (Tablo 4). Yaşamında birinci derecede vatanına değer veren öğrencilerin çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarına göre saygıya daha çok değer veren öğrencilerin meslek ile olumlu görüşleri nedeniyle mesleği tercih oranının daha yüksek bulunması, gençlerin toplumda saygı duyulan meslekleri seçmelerine bağlanabilir.

Öğrencilerin yaşamlarındaki en önemli ikinci değere göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; yaşamında ikinci derecede paraya değer veren öğrencilerin %41.9'unun meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için, meslek sahibi

olmaya önem verenlerin %19.1'inin başkalarının önerileri üzerine, dine değer verenlerin %42.1'inin çaresizlik duygusu yaşadığı için, vatana önem verenlerin %44.4'ünün avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=32,747$, s.d.=30, $p=0,335$, $p>0,05$) (Tablo4). Yaşamında ikinci derecede dini önemseyen öğrencilerin çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç yaşam şartlarının çok zor olmasından dolayı gençlerin yüksek gelir getiren mesleklere yönelmelerine bağlanabilir.

Öğrencilerin yaşamlarındaki en önemli üçüncü değere göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; yaşamında sağlığa değer veren öğrencilerin %37.5'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için, dine önem verenlerin %27.3'ünün başkalarının önerileri üzerine, vatana önem verenlerin %33.3'ünün çaresizlik duygusu yaşadığı için, özgürlüğe önem verenlerin %44'ünün avantajlarını ön planda tuttuğu için mesleği seçtikleri saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=34,004$, s.d.=30, $p=0,281$, $p>0,05$) (n:1000) (Tablo 4). Yaşamında üçüncü derecede özgürlüğe değer veren öğrencilerin avantajların ön planda olmasında dolayı mesleği seçme oranları daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin seçtikleri mesleklerin verdiği doyuma göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; insanlara yardım etmenin bu meslekte kendisine doyum vereceğini belirten öğrencilerin %41'inin meslek ilgili olumlu görüşleri olduğu için, yeni bilgiler öğrenmenin doyum vereceğini belirtenlerin %42.3'ünün başkalarının önerileri üzerine, farklı yerler gezip görmenin kendisine doyum vereceğini belirten öğrencilerin %30.3'ünün çaresizlik duyguları yaşadığı için, yüksek statülü bir meslek sahibi olmak isteyen öğrencilerin %33'ünün avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=57,862$, s.d.:15, $p=0,000$, $p<0,05$) (Tablo 4). Yeni bilgiler öğrenmenin kendisine doyum vereceğini belirten öğrencilerin, başkalarının önerileri üzerine meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarına göre insanlara yardım etmenin kendisine doyum vereceğini belirten öğrencilerin daha çok meslekle ilgili olumlu görüşleri nedeniyle meslek seçmesi, insanlara yardım etmek isteyen mesleklerde (tıp, hemşirelik, öğretmenlik) insana, insan yaşamına verilen değer ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Ergenler ve genç yetişkinler, meslekler konusunda karar verebilmeleri için güçlü toplumsal baskılar bulunması nedeniyle kaygıyı kontrol altına almanın bir yolu güç bir karar olan meslek kararını vermekten kaçınırlar

(<http://www.geocites.com> 2006). Bu durum onların çevrelerinde bulunan bireylerin mesleklerinden etkilenmelerine zemin hazırlayabilir. Öğrencilerin seçtikleri mesleklerde tanıdık akraba olup olmadığına göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; tanıdık ya da akrabası olan öğrencilerin %35.5'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için, akraba ve tanıdığı olmayan öğrencilerin %25.6'sının çaresizlik duygusu yaşadığı için mesleği seçtikleri saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=3,392$, s.d=3, $p=0,335$, $p>0,05$) (Tablo 4). Seçtiği meslekte tanıdığı olan öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerini daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre seçtiği meslekte tanıdığı olan öğrencilerin meslekle olumlu görüşlerinin daha fazla olmasının sebebi olarak akraba ve arkadaşların önerisi sonucu seçtikleri düşünülebilir.

Öğrencilerin seçtikleri mesleklerin imajlarına göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; seçtiği mesleğin imajının olumlu olduğunu düşünen öğrencilerin %36.2'sinin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için, mesleğinin imajının olumsuz olduğunu düşünen öğrencilerin %16.3'ünün başkalarının önerileri üzerine, mesleğinin imajını hem olumlu hem de olumsuz olduğunu düşünen öğrencilerin %32'sinin çaresizlik duygusu yaşadığı için bu mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=11,631$, s.d.=6, $p=0,071$, $p<0,05$) (Tablo 4). Seçtiği mesleğin imajının hem olumlu hem de olumsuz olduğunu düşünen öğrencilerin çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu beklenen bir sonuçtur ve öğrencilerin kararsızlığını göstermektedir.

Öğrencilerin lisedeyken yatkın olduğunu düşündüğü mesleklere göre mesleği tercih etme nedenleri incelediğinde; lisedeyken hukuk alanına yatkın olduğunu düşünen öğrencilerin %46.8'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için, subaylık mesleğine yatkın olduğunu düşünenlerin %19.4'ünün başkalarının önerileri üzerine, güzel sanatlara yatkın olduğunu düşünenlerin %28.9'unun çaresizlik duyguları yaşadığı için, eczacılık mesleğine yatkın olan öğrencilerin %36.4'ünün avantajları ön planda tuttuğu için mesleği seçtikleri saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=35,738$, s.d.=21, $p=0,023$, $p<0,05$) (Tablo 4). Lisedeyken hukuk alanında kendini başarılı gören öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı diğer mesleklere yatkın olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Geliri giderine denk olan öğrencilerin %22.1'inin geliri giderinden az olanların %15.3'ünün, geliri giderine denk olanların %22.1'inin sağlık bilimlerini

seçtiği saptanmıştır. Geliri giderine denk olan öğrencilerin %38.7'sinin, geliri giderinden az olanların %44.4'ünün geliri giderine denk olanların %33'ünün sosyal bilimlerini seçtiği saptanmıştır. Geliri giderine denk olan öğrencilerin %48.1'inin, geliri giderinden az olanların %40.2'sinin, geliri giderine denk olanların %44.4'ünün fen bilimlerini seçtiği saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2 = 14,418$, s.d.=4, $P=0,006$, $P<0.05$). Sağlık bilimlerini seçme oranı geliri giderine denk olanlarda daha yüksek bulunmuştur. Sosyal bilim dallarını seçme oranı geliri giderinden az olan öğrencilerde en yüksek bulunmuştur. Fen bilimlerini seçme oranı geliri giderinden yüksek olanlarda daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin gelir gider durumlarına göre üniversite sınavına giriş sayısı incelendiğinde; gelir durumu iyi olan öğrencilerin %46.4'ünün, gelir gider durumu kötü olan öğrencilerin %37.6' sının, gelir gider durumu orta olan öğrencilerin %48.3'ünün 1.girişte üniversite sınavını kazandığı saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2 = 15,585$, s.d.=6, $P= 0,016$, $P< 0.05$) (Tablo 4). Geliri giderinden az olan öğrencilerin 3. girişte üniversiteyi kazanma oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, maddi olanaksızlıklar nedeniyle öğrencinin sınav için dershaneye gidememesine, ihtiyacı olduğu alanda özel ders alamamasına ve yeterli test kitabı alamamasına bağlanabilir.

Öğrencilerin gelir gider durumuna göre üniversiteye giriş sınavında seçtiği mesleğin puan türü incelendiğinde; geliri giderine denk olan öğrencilerin %57'sinin sayısal puanla alan bir mesleği seçtiği, geliri giderinden az olan öğrencilerin %31.7'sinin sözel puanla alan bir mesleği seçtiği saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($x^2 = 3,281$, $SD=4$, $P=0,512$, $P> 0.05$). Geliri-giderinden az olan öğrencilerin sözel puanla alan bir mesleği seçtiği bulunmuştur.

Babası işsiz olan öğrencilerin %34.6'sının, memur olanların %60.8'inin, serbest meslek mensubu olanların %42.1'inin, emekli olanların %37.5'inin ilk girişte üniversite sınavını kazandıkları saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2 = 51,787$, s.d.= 9, $P= 0.000$, $P<0.05$). Babası memur olan öğrencilerin ilk girişte üniversiteye yerleşme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, babası memur olan çocukların daha düzenli yaşamalarına, bunun yanısıra sabit gelire sahip olduklarından daha az stres yaşamasına bağlanabilir.

Babası memur olan öğrencilerin %64.2'sinin sayısal alanda daha başarılı oldukları, babası işsiz olan öğrencilerin %36.5'inin sözel alanda daha başarılı oldukları, babası emekli olan öğrencilerin eşit ağırlık alanında daha başarılı oldukları saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu

saptanmıştır ($x^2 = 25,637$, s.d.= 6, $P=0,00$ $P<0.05$). Babası memur olan öğrencilerin sayısal alanlardaki bölümlere girme oranı daha yüksek bulunmuştur. Babası memur olan öğrencilerin aile çevresinden etkilendiği, daha başarılı ve bilinçli meslek seçmek istemesinden dolayı sayısal bölümleri daha ağırlıklı seçtiklerini söyleyebiliriz.

Babalarının mesleklerine göre öğrencilerin liseden kaç yıl önce mezun olduğu incelendiğinde; babası memur olan öğrencilerin %69.3'ünün 1 yıl önce, serbest meslek mensubu olanların %34.7'sinin 2 yıl önce, babası işsiz olan öğrencilerin %21.2' sinin 3 yıl önce mezun oldukları saptanmıştır. Yapılan ki- kare analizinde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2=41,286$, s.d.=6, $P=0,000$, $P<0.05$). Babası memur olan öğrenciler çoğunlukla liseyi 1 yıl önce bitirmiş, dolayısıyla ilk girişte sınavı kazanmıştır. Babası memur olan öğrencilerin daha düzenli bir yaşama sahip olmasına ve planlı yaşamın başarıyı getirmesine bağlanabilir.

Babası işsiz olan öğrencilerin %61.5'inin, memur olanların %66.2'sinin, serbest meslek mensubu olanların %57.1'inin, emekli olanların ise %54.2'sinin ilk 6 tercihinde üniversite sınavını kazandıkları saptanmıştır. Yapılan analizde bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2=18,876$, s.d.=9, $P=0.026$, $P<0.05$). Babası memur olan öğrencilerin ilk 6 tercihinde belirttiği üniversiteye yerleşme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, babası memur olan çocukların anne ve babasının teşviki ile düzenli yaşam nedeniyle okul hayatında daha başarılı olmasına ve üniversite sınavında da bu başarıyı göstermesine bağlanabilir.

Öğrencilerin baba mesleklerine göre seçtikleri meslek alanı incelendiğinde; babası işsiz olan öğrencilerin %25'inin sağlık bilimlerini, serbest meslek olanların %39.2'sinin sosyal bilimlerde, babası memur olanların ise %53.2'sinin fen bilimlerinde daha başarılı oldukları ve bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2 = 14,330$, s.d.=6, $p=0,026$, $p<0.05$). Babası memur olan öğrencilerin fen bilimlerini daha başarılı oldukları belirlenmiştir.

Annesi ev hanımı olan öğrencilerin %38.4'ünün, serbest meslek mensubu olanların %61.3'ünün, memur olanların %6.4'ünün, emekli olanların %58.7' sinin ilk girişte üniversite sınavını kazandığı ve bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2=53,193$, s.d.=9, $p=0,000$, $p<0.05$). Annesi memur olan öğrencilerin ilk girişte üniversiteye yerleşme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, annesi memur olan öğrencilerin yaşamlarının daha düzenli olmasına ve çocuğuna planlı çalışma alışkanlığı kazandırmasına bağlanabilir.

Öğrencilerin anne mesleğine göre seçtikleri mesleğin gerektirdiği puan türü incelendiğinde; annesi memur olan öğrencilerin %75.6'sının sayısal puanla alan bir mesleği, serbest meslek mensubu olanların %39.3'ünün sözel puanla alan bir mesleği, emekli olanların %27.9'unun eşit ağırlıklı puanla alan bir mesleği seçtiği, bu farkın anlamlı olduğu, annesi memur olan öğrencilerin büyük çoğunluğunun sayısal puanla alan bir mesleği seçtiği saptanmıştır ($x^2=37,313$, s.d.=6, $p=0,00$, $p<0.05$). Bu sonuç, annenin yaşamış olduğu deneyimler sonucu çocuğunu sayısal alanlardaki mesleklere yönlendirmesine düşünülebilir.

Annesi ev hanımı olan öğrencilerin %55.7'sinin, memur olanların %68.7'sinin, serbest meslek mensubu olanların %74.7'sinin, emekli olanların %59.6'sının ilk 6 tercihinde üniversiteyi kazandıkları ve bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($x^2=21,126$, s.d.=9, $P=0,012$, $P<0.05$). Annesi serbest meslek mensubu olan öğrencilerin ilk 6 tercihinde üniversiteye yerleşme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç serbest meslek mensubu olan annelerin genellikle gelirlerinin daha yüksek olmasına ve çocuklarını sınava hazırlamada her türlü olanakları daha fazla sunabilmesine bağlanabilir.

Sonuç

Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır;

Öğrencilerin 1/3'ü (%33.6) meslekle ilgili olumlu görüşleri, %23.5'i çeşitli nedenlerle çaresizlik yaşadığı ve aldığı puanla açıkta kalmamak için %28.2'si meslekle ilgili avantajları olduğunu düşündüğü için %14.7'si ise başkalarının önerileri ile halen devam ettiği fakülte/yüksekokul'dan mezun olduğunda sahip olacağı mesleği seçtiğini belirtmiştir. Babanın eğitim düzeyinin, liseden mezuniyet yılının, üniversite sınavına giriş sayısının, öğrencilerin yaşamlarında birinci, ikinci ve üçüncü derecede önemli değerlerin, seçtiği meslekte tanıdığı olması öğrencilerin meslek seçme nedenlerini etkilemediği saptanmıştır.

Annesi okur-yazar olmayan ile kız öğrenciler başkalarının önerisi üzerine ve çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Tıp fakültesi öğrencilerinin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı diğer fakültelerde okuyan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Eczacılık ve hemşireliği seçen öğrencilerin bu mesleğin avantajlarının ön planda olması nedeniyle seçme oranı daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Fen bilimlerini tercih eden öğrencilerin başkalarını önerileri üzerine ve çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı sosyal ve sağlık bilimlerini seçen öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. En son sırada (19-24) tercih yaparak mesleğini seçen öğrencilerin çaresizlik duygusu yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı diğer tercihleri yapan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Seçtikleri bölümleri isteyerek seçen öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı istemeyerek seçen öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Çaresizlik duygusu yaşadığı için bu mesleği seçen öğrenci oranı bu bölümü istemeyerek seçen öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur. Yaşamında ikinci derecede dini önemseyen öğrencilerin çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçme oranı daha yüksek bulunmuştur. Yaşamında üçüncü derecede özgürlüğe değer veren öğrencilerin avantajlarını düşünerek mesleği seçme oranları daha yüksek bulunmuştur. Yeni bilgiler öğrenmenin bu meslekte kendisine doyum vereceğini belirten öğrencilerin, başkalarının önerileri üzerine meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Seçtiği meslekte tanıdığı olan öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşlerini daha yüksek olduğu saptanmıştır. Seçtiği mesleğin imajının hem olumlu hem de olumsuz olduğunu düşünen öğrencilerin çaresizlik duyguları yaşadığı için meslek seçimini yapma oranı daha yüksek bulunmuştur. Lisedeyken hukuk alanında kendini başarılı gören öğrencilerin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için meslek seçimini yapma oranı diğer mesleklere yatkın olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Ailesinin gelir gider durumu, öğrencinin kaçınıcı girişte bu mesleğin eğitimini veren okulu kazandığını, seçtiği mesleğin bilim alanını, seçtiği mesleğin gerektirdiği puan türünü etkilemiştir. Baba mesleği, öğrencinin bu mesleğin eğitimini veren okulu kaçınıcı girişte kazandığını, seçtiği mesleğin gerektirdiği puan türünü, seçtiği mesleğin bilim alanını, liseden kaç yıl önce mezun olduğunu, kaçınıcı tercihindeki bir mesleği kazandığını etkilemiştir. Anne mesleği, öğrencinin kaçınıcı girişte bu mesleğin eğitimini veren okulu kazandığını, seçtiği mesleğin bilim alanını, seçtiği mesleğin gerektirdiği puan türünü etkilemiştir.

Sonuç olarak, gençler için yaşamının dönüm noktasını oluşturan mesleğini seçme nedenlerini etkileyen birçok etmen bulunduğu saptanmıştır.

Öneriler

Ege Üniversite'sine bağlı en az dört yıllık bir okula yeni kayıt olan ve Yabancı Diller Bölümünde okuyan öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen faktörlerin neler olduğu hakkındaki düşüncelerinin incelendiği bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre şunlar önerilebilir:

-Hedeflenen nitelikte gençler yetiştirmek için, öğrencilerin istek yetenek ve başarılarına göre dikey ve yatay geçişlere imkan verebilen bir yükseköğretim sistemi oluşturulmalıdır.

-Meslek seçme aşamasında olan lise son sınıf öğrencilerinin tercihlerine yardımcı olmak amacıyla rehberlik hizmetleri daha dikkatli yapılmalı, ayrıca öğrencilerin hemşirelik mesleğini doğru tanımaları için özel gün ve haftalarda konferanslar düzenlenmeli, düzenlenecek olan konferanslarda tüm meslekler hakkında meslek üyeleri tarafından kapsamlı bilgiler verilmelidir.

-Ailelerin, özellikle annenin eğitim ve sosyal düzeyi yükseltilmelidir.

-Gençlere, istedikleri, yeteneklerine uygun meslek dalında öğretim yapabilmeye olanakları artırılmalı sınavlarla yaratılan ruhsal gerilim ve yıpratıcılık azaltılmalı, öğrenciler istedikleri bölüme gitmeleri için teşvik edilmelidir

-Üniversite öğrencilerine devlet tarafından maddi destek sağlama güvencesi verilmeli ve öğrencilerin meslek tercihlerinde özgürce, istediği ildeki bölümü tercih etme şansı verilmelidir.

-Özellikle kız öğrenci yurtlarının kapasitesi artırılarak, kız öğrencilerin barınma sorununun olmayacağına ilişkin güvence sağlanarak, istediği ildeki bölümü tercih etme şansı verilmelidir.

Kaynaklar

- Allen, G. (2002). Work values in librarianship. *Library and Information Science Research*. Volume: 20 (3) (415-424).
- Altun, İ. (2000). Kocaeli Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin kişisel değerleri ve meslek seçimlerine etki eden faktörler. I. Uluslar arası & VIII. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Antalya: 75- 77.
- Balamir, H. (2006). Meslek seçiminin önemi. İnternet'ten 10 Haziran 2006'da elde edilmiştir. <http://w3.gazi.edu.tr/aligullu/OSS/oss3.htm>

- Can, Y. ve Yazılıtaş, A. (09.04.2006). Polislerin meslek seçmelerini etkileyen faktörler. *Milliyet Gazetesi*. 5.
- Erden, M. ve Fidan, N. (1987). *Eğitime giriş*. Ankara : Alkım Yayınevi.
- Erdoğan, İ. (1992). *Çağdaş eğitim sistemleri* (5. Baskı), İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Genç ve Meslek Seçimi, İnternet'ten 15 Eylül 2005'da elde edilmiştir. [www.vitrindekikitaplar.com/meslek seçimi .htm](http://www.vitrindekikitaplar.com/meslek_seçimi_.htm)
- Herr, E., Cramer, S. ve Niles, S. (2004). *Career guidance and counseling through the lifespan*. (6. Edition). New York: Person Education.
- Jacobs, K. (2003). Class reproduction in professional recruitment: examining the accounting profession. *critical perspectives on accounting*,14(5) :569-596.
- Karakoç Kaya, Ö., Şimşek, Z., Kabalcıoğlu, K., ve Dayı, F. F. (2004). Hemşirelerin mesleki imajlarını ve mesleği algılama durumlarını etkileyen faktörler. *Hemşirelik Forumu Dergisi*. 7(2) :2-6.
- Karaca, S. (2005). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulma konusundaki kaygı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış lisans tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu.
- Karakuş, A., Karadağ, N., Birgili, F., Işıkkay, Ç., Çadır G. ve Çeker D. (2005). Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğine bakış açıları ile mesleği tercih etme durumları. *Hemşirelik Forumu Dergisi*, 5(1) :17-20.
- Keser, A. (2006). Meslek seçimi ve seçimini etkileyen faktörler. İnternet'ten 05 Haziran 2006'da elde edilmiştir. http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt:420
- Kırcı, A.; Kasap, S. ve Taşdeler, B. (2000). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler. I Ulusal Hemşirelik Öğrenci Sempozyumu Kitabı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 19.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı* (2. Baskı) Ankara: Doğu Matbaacılık
- Mesleki Rehberlik/Mesleki Rehberlik Nedir? (2006). İnternet'ten 04 Şubat 2006'da elde edilmiştir. http://www.geocities.com/psikolojiarsivi/mesleki_rehberlik.html
- Meslek Seçimi, (2006). İnternette 15 Eylül 2006'da elde edilmiştir. [http://www.yozgatram.gov.tr/YOZGAT_REHBERLİK_VE_ARAŞTIRMA_MERKEZİ/modules](http://www.yozgatram.gov.tr/YOZGAT_REHBERLIK_VE_ARASTIRMA_MERKEZI/modules)
- Meslek Seçimi Nedir, Neden Önemlidir? (2006). İnternet'ten 15 Eylül 2006'da elde edilmiştir. <http://www.mbadanismanlik.com/meslek.php>

- Morton, B. (2003). Line bisection-based hemisferity estimates of university students and professions: evidence of sorting during higher education and career selection. *brain and cognition*, 52(3) :319-325.
- Razon, N. (2006). Meslek seçimi (Bir gencin meslek seçimini etkileyen faktörler). İnternet'ten 4 Şubat 2006'da elde edilmiştir: <http://www.dersisteyen.com>
- Türkdoğan, O. (2003). *Çağdaş Türk sosyolojisi kitabı*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ünalın, Ş. (2005). Hayatta önemli bir dönüm noktası: Meslek seçimi. İnternet'ten 15 Eylül 2006'da elde edilmiştir: <http://www.ilkadimdergisi.com>
- Yanikkerem, E., Altınparmak, S. ve Karadeniz, G. (2004). Gençlerin meslek seçimini etkileyen faktörler ve benlik saygıları. *Nursing Forum Dergisi*. 7(2) :61- 62.
- Zysberg, L. ve Berry, D. (2005). Gender and students vocational choices in entering the field of nursing. *Nursing Outlook*. 53(4) : 193-198.

Summary

THE INVESTIGATION OF THE FACTORS THAT AFFECT UNIVERSITY STUDENTS' PROFESSION CHOICE: UNIVERSITY STUDENTS' PROFESSION CHOICE

Türkan SARIKAYA*

Leyla KHORSHID**

Introduction: The persons, whose professions are suitable for them work in their job willingly, have career in their profession, carry on their life as happy and abundant. In our country, there is lack of studies related to factors affecting profession choice of the young people. This study was carried out to investigate factors affecting profession choice of university students.

Method: The study sample consists of 1000 students enrolling the Ege University. The study was explained to each student, then verbal consent was obtained with a guarantee of privacy. A questionnaire form was used in data collection. Data were analyzed by using Chi-square test and using SPSS, version 9.0. For all the analyses a p value less than 0.05 was considered significant.

Result: It was found that 41.6% students chose their profession because of positive opinions related to the profession, 34.44% of those being in hopelessness and their points are not enough to get into a university, 39.60% of those thinking that have some advantages of this profession, 33.51% of others' suggestions to them about this profession.

Discussion: It was found that the rate of choosing the profession because of feeling positive opinions related to profession is higher in students attended to medical faculty than other students. This result may be due to that profession of being a doctor is a respected profession in the society. The rate of choosing the profession because of feeling hopelessness and by proposing by others was seen higher in female students than others. The reason of this may be the obedience of females than males in the society. Also for the case of choosing the profession

Address for correspondence: *Yüksek Hemşire, Ege Üniversite Hemşirelik Yüksek Okulu.

** Doç. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Bornova/İzmir, leyla.khorshid@ege.edu.tr

because of feeling hopelessness and by proposing by others, the rate of the ones who have chosen the natural science was seen higher than those who have chosen social and health science. In study it was found that the rate of choosing the profession because of positive opinions related to profession was higher in students who take 351 and above point than others. This result may be connected with that students who take 351 and above point have chosen a profession which has a high statute, bringing high income and more respectable in society. This result indicates that students have chosen this profession because they do not find any other remedy and with the reason of being just a university graduate. The rate of choosing the branch of social science was found to be highest in students whose income is lower than outcome. The rate of choosing the branch of natural science was found to be higher in students whose income is higher than outcome. We can say that most students whose mothers are officers have chosen a profession about natural science is because of their mothers' giving direction due to her experience. We can say that high rate of students that have been attended to a university in their first attempt and a university among their first six choices is related to their regular lives and systematic working discipline that their mothers gave them. The rate of choosing the branch of social science and attend to a university in their third attempt was found to be higher in students whose income is lower than outcome. This result can be related to that students were not able to go to extra courses or to take special courses because of money problems.

As a result, it was found that there are many factors affecting profession choice which is a milestone in their life for teenagers of university students.